

Markku Ollikainen

”Ja... Pyörii!”

Onnistunut vuorovaikutus ja
teknologian hyötykäyttö äänitystilanteessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Muusikko (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

25.5.2015

Tekijä Otsikko	Markku Ollikainen ”Ja... Pyörii!” – Onnistunut vuorovaikutus ja teknologian hyötykäyttö äänitystilanteessa
Sivumäärä Aika	24 sivua 25.5.2015
Tutkinto	Muusikko (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Tuottaja/teknologi
Ohjaajat	Lehtori Jukka Väisänen Lehtori Reijo Karvonen
<p>Opinnäytetyössäni pohdin äänitystilanteissa tapahtuvia ilmiöitä ja tilanteita, pyrin löytämään keinoja joilla parantaa taiteilijan omakohtaista kokemusta normaalioloista poikkeavissa äänitysolosuhteissa. Esitän em. sisältöjä neljän esimerkitapauksen (case) kautta, jotka pohjautuvat omiin studiopäiväkirjamerkintöihini. Näillä esimerkeillä pyrin selvittämään muusikon ja tuottajan/äänittäjän asennoitumista äänitysstudio työskentelyyn, mitkä ovat erot vai onko niitä. Kuinka valmistautua tilanteeseen ja varmistaa mahdollisimman luova ja hedelmällinen työympäristö joka ruokkisi työskentelyä entistä parempaan lopputulokseen.</p> <p>Erinäisten äänitystilanteiden seuraaminen ja vastuunkantajanrooli on pakottanut minut pohtimaan äänitystilanteissa vallitsevien muuttujien, kuten asiakkaan, tilan ja laitteiston välisten vaatimusten tasapainoa suhteessa tarpeisiin. Kuinka saada paras irti ihmisestä hetkessä, jolloin pitäisi olla avoimimmillaan ja antaa sisimmistään kaikkensa kun työskentelytila ja -tilanne on usein totutusta poikkeava. Voiko tähän vaikuttaa vain puhumalla vai voinko auttaa tilannetta teknologisella osaamisellani? Olen pohtinut asiaa omien töideni parissa äänittäjä/tuottajana, studioavustajanroolissa kotimaisilla sekä ulkomaisilla albumeilla sekä muusikkona useilla levyillä. Käyn erilaisten studiotilanteiden tilanteita läpi anonymisti pohjaten studiopäiväkirjamerkintöihini, joita olen kirjannut aktiivisimmin toimiessani studioharjoittelijana suomalaisessa äänitysstudioissa.</p> <p>Studioissa työskennellessä minulle on tärkeintä taltioida ja saada taiteilijalle äänittäessä kuulokuva, siitä miten asiat halutaan kuuluvan lopputuloksessa. Tämä helpottaa paljon äänitettävän kykyä esittää haluamansa kyseiselle taltiolla, koska muuttujia ei tarvitse miettiä eikä muusikko joudu kuvittelemaan että hän olisi tekemässä jotain muuta kuin oikeasti onkaan. Musiikkiäänitteen tärkein asia on tietenkin itse musiikki ja sisältö, mutta teknologia ja kyky hallita sitä on tärkeää jotta työskentely ja sisällön tulkitseminen olisi mahdollisimman helppoa.</p>	
Avainsanat	Studio, äänitys, musiikki, vuorovaikutus

Author Title Number of Pages Date	Markku Ollikainen “And... Rolling!” – Successful Interaction and Effective Use of Technology in Recording Sessions 24 pages 25 May 2015
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation Option	Music Production and Engineering
Supervisors	Jukka Väisänen, MMus, Reijo Karvonen, MMus
<p>In my final project, I try to find solutions to improve musicians' actions and the way he/she experiences his/her effort during recording sessions. I examine this based on four studio projects that I have involved with in different roles during the last few years. I reflect on these sessions in my journal. Through these four examples, I try to identify similarities and differences between different sessions. I am eager to find some answers to such questions as: Can a producer help an artist with good guidance and/or could the performance soon to be recorded be enhanced with good engineering skills? Can technology be a critical tool to help an artist deliver his/her best in the recording studio?</p> <p>I have taken part in different kinds of sessions as a musician, producer, recording engineer and recording assistant. I have made observations on various solutions and situations in recording sessions. Because of these different roles, I have been exploring actions and reactions on how to get the best out of the musician in a recording session. The recording session differs from the normal rehearsal or concert situation and therefore I try to find out, how to bring musicians closer to their comfort zone. By comfort zone I mean, for example, the rehearsal room and how it differs from a recording studio. I try to find out, if the difference matters and how to make the situations as comfortable as possible.</p> <p>To me, in any of these roles, the main thing is to try to bring the sound as close to the wanted result as possible already during the recording session. It is important, because an artist reacts better to the sound when he/she does not have to miss the chance of using their intuition because of trying to imagine things. The most important thing in music is, of course, the music itself, but my study showed that the performance can be enhanced with effective use of technology.</p>	
Keywords	Studio, recording, music, interaction

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn tavoitteet	1
2	Miten valmistautua äänitystilanteeseen?	2
3	Tuottajuus	3
4	Työskentelyä	4
4.1	Kuolleeseen tilaan eloa	4
5	Äänitysstudio	5
5.1.1	Tarkkaamo	6
5.1.2	Soittotila	7
5.1.3	Kommunikointi studion tarkkaamon ja soittotilan välillä	8
5.2	Studiolaitteet	9
5.2.1	Mikrofonit	9
5.2.2	Kytkeminen ja XLR-liitin	10
5.2.3	Audio interface ja etuaste	11
5.2.4	Tallentaminen	11
5.3	Teknologian merkitys äänitystilanteessa	11
5.4	Työskentely studiossa	12
6	Ihmistuntemus ja vuorovaikutus	13
7	Case -kuvaus	14
7.1	Päiväkirja auki	14
7.1.1	Avustajana maailmalle (Case 1)	14
7.1.2	Omakustanteen tuotanto (Case 2)	16
7.1.3	Tuntoja tulkitsemassa (Case 3)	19
7.1.4	Co-writing ja kaikki muu itse (Case 4)	20
8	Yhteenveto	22
9	Pohdinta	23
	Lähteet	24

1 Johdanto

Työssäni pohdin äänitys- ja tuotantotöissä ilmeneviä ongelmia ja onnistumisia, jotka vaikuttavat olemassa olevan työtehtävän tehokkuuteen ja lopputulokseen. Ajatuksen asian tutkimiseen olen saanut omista töistäni, joissa olen ollut vastuuhenkilönä ja työtilanteista, joissa olen ollut avustajana, jolloin tarkkailijan rooli on ollut todella opettavainen. Työharjoittelu isolla suomalaisella äänitysstudiolla syksyllä 2013 tarjosi eturivin paikan tutustumaan, kuinka tunnetuimpia projekteja ohjaillaan. Sain nähdä millaiset vaatimukset on ihmislähtöisellä ja teknologisella osaamisella, jotta tilanteesta saadaan paras mahdollinen irti.

Pohdittavia näkökulmia, jotka saattavat parantaa tai heikentää työskentelyä ja lopputulosta, ovat ihmistuntemuksen tärkeys ja nopeus valita itselle oikea rooli toimiessa äänittäjänä ja/tai tuottajana sekä tarkastella oikeiden työkalujen valitsemisen merkitystä suhteessa ilmapiiriin luomiseen studiotilanteessa. Ihmistuntemus ja kyky vaalia taiteilijoiden herkkyyttä sekä pyrkiä ohjailemaan heitä oikeisiin suuntiin ja mielentiloihin ei ole sinänsä kiinni teknologisesta osaamisesta, mutta omasta mielestäni teknologia oikealla tavalla hyödynnettynä saadaan taiteilijalle työskentelyolosuhteet paremmaksi ja helpottaa näin pyrkimystä parempaan lopputulokseen.

1.1 Työn tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ja selvittää studiotilanteisiin liittyviä ilmiöitä neljän esimerkkitapauksen avulla. Pohdin tekijöitä, jotka saattavat hankaloittaa tai päinvastoin edesauttaa pyrkimyksissä toivottuun lopputulokseen. Lopputuloksella tässä yhteydessä tarkoitan äänitettävän henkilön omakohtaisesti kokemaa onnistumista suorittamastaan työpanoksesta.

Työssäni pohdin hetkiä ja omia kokemuksiani äänityslasin molemmilla puolin, niin esiintyvänä muusikkona kuin äänittäjänä ja tuottajana. Tavoitteenani on helpottaa eri rooleissa työskenteleviä soittajia, laulajia ja äänittäjä/tuottajia jakamalla omia kokemuksiani ja kertoa mahdollisimman erilaisista studiokokemuksista, joissa itse olen saanut toimia.

Monesti kunkin äänitystilanteen luonne ja kulku on määritelty mahdollisilla ennakoasenteilla ennen tilanteeseen päätymistä, jolloin ihmistuntemus ja kyky kääntää tilanteiden suuntaa on äärimmäisen tärkeää. Kuinka tällaisia ennakoasenteita tulisi käsitellä ja kuinka ne muutettaisiin yhtäläisiksi.

On tärkeää muistaa, että kaikki mitä studiossa tehdään ja tulee tapahtumaan, tehdään yhdessä. Studiotyöskentely on yhteistyötä ajatellen taiteilijan tuotokselle parasta; tulkinallisesti ja äänitysteknillisesti koherenttia jälkeä. Tarkoituksena ei ole kilpailla näkemyksistä vaan saavuttaa yhteinen näkemys siitä mitä ollaan tekemässä. Kaikkea tätä edesauttaa selkeästi sovittu yhteinen linja ja ennalta sovitut esteettiset linjaukset.

2 Miten valmistautua äänitystilanteeseen?

Valmistautuminen tulevaan äänitystilanteeseen alkaa jo alitajunnassa kunkin projektin alkuvaiheessa. Monesti monista musiikkiin liittyvistä asioista, studiotilanteesta, isoista stadionkeikoista ja menestymisestä haaveillaan ennen kuin materiaali on edes valmis. Tämä on aivan normaalia ja hieno piirre musiikkia luodessa, koska musiikissa on kyse illuusiosta, todellisuudesta, glamourista ja kurjuudesta, siitä mitä kukin tarvitsee ja millaisia tunteja haluaa välittää. Se mikä saattaa vaikeuttaa tulevaa välivaihetta treenikämpän ja menestyksen välillä eli äänitysvaihetta, on mahdollisen yhteisymmärryksen puute siitä mitä ollaan tekemässä. Jos projektilla ei ole johtajaa, jolla on taiteellisen tuottajan vastuu, on projektilla edessä kivinen tie. Tuottajana voi toimia yhtyeen tai projektin sisällä toimiva tai ulkopuolinen, tehtävään varta vasten palkattu henkilö, joka kykenee tuomaan ammattimaisesti projektiin jotain uutta näkökulmaa. Usein ulkopuolinen tuottaja on kykenevämpi kannattelemaan ryhmän tai yksittäisen artistin läpi herkän tuotantovaiheen. Äänityksiin valmistautuessa on tärkeää käydä tarkasti läpi yhteiset tavoitteet ja realiteetit siitä mitä ollaan tekemässä ja kuinka ne hoidetaan. Usein aikaisemmin mainittujen haaveiden ja omien lempilevyjen sumentamina on hankala kyetä tarkastelemaan tulevaa hengentuotostaan objektiivisesti.

3 Tuottajuus

Tuottajasta puhuttaessa tarkoitan taiteellista tuottajaa, jonka vastuualueena on saattaa levyn äänitysprosessi läpi kunnioittaen sovittua taiteellista linjaa. Jos tuottaja on ulkopuolinen tämä on äärimmäisen tärkeää, koska pienetkin muutokset saattavat saada bändin tai artistin kokemaan itsensä ulkopuoliseksi. Tuottajan rooliin vaikuttaa paljon onko kyseessä sooloprojekti vai isomman ryhmän yhteistuotanto. Sooloprojektissa ulkopuolisen tuottajan enemmän omaa taiteellista näkemystä esille tuova tyyli saattaa kehittää lopputulosta paljon pidemmälle kuin mitä alun perin lähdettiin tekemäänkään, ja olla täten jopa toivottua ja tarpeellista. Mutta mitä isompi ryhmä on kooltaan, sitä pidempään se on yleensä työskennellyt ja kehittänyt jo olemassa olevaa näkemystään, jolloin pienetkin muutokset saattavat vaikuttaa negatiivisesti. Omien taiteellisten ambi- oiden ja ehdottomuuden kanssa on siis oltava tarkkana, kaikki ei sovi kaikkeen.

*”Vaara piilee siinä, että sinulla on loistava idea ja olet rakastanut ide-
aan. Kyse ei ole sinun musiikistasi. Ei saa jäädä vaalimaan itselle ar-
vokasta ajatusta. Jos artisti hylkää idean, on vaan päästettävä irti ja
mentävä eteenpäin.” (Tuottajuudesta, Massy 2014.)*

Itse pyrin välttämään sessiomuusikkona tuottajan näkemysten kyseenalaistamista, koska tällainen saattaa vaikuttaa äänityksen aikatauluun ja myös lopputulokseen. Soit-
tajan kyseenalaistaessa tuottajan motiivit ja pyynnöt jyräämällä omilla taiteellisilla nä-
kemyksillä herättää epäluottamusta, joka saattaa rikkoa työn tehokkuutta. Tässä koh-
taa tarkoitan sessiomuusikkoa palkallisena, ei varsinaisena yhtyeen jäsenenä.

Yhteisen kielen kalibrointi on tärkeää, jotta tunnetiloista osattaisiin puhua ymmärrettä-
västi. Jos sanasto on ihmisten välillä epäselvää, on halutun informaation välittäminen
hankalaa. Esimerkiksi toiselle määritelmä isosta soundista tarkoittaa äänenpaineelli-
sesti tai taajuusvasteeltaan isoa, toiselle se taas tarkoittaa ääntä joka soi suuressa
tilassa. Yhteinen selkeä kommunikointi luo turvaa tuoden osapuolet lähemmäksi toisi-
aan. Ammattikielen käyttö voi olla puolin ja toisin tunnelmalle kuolettava isku, koska
tällöin joku ei ehkä uskalla lähestyä asiaa omin sanoin.

4 Työskentelyä

Usein musiikin tekeminen alkaa pienellä musiikillisella aihioilla joka voi olla esimerkiksi kitaralla tai pianolla soitettu riffi¹, joka tämän jälkeen etenee välivaiheittain kohti esitystä. Noihin välivaiheisiin lukeutuvat mahdollinen demoäänitys puhelimella, tietokoneella tai muulla tallentimella, jota seuraa harjoittelu, jossa ryhmän kesken asia kehittyy ja muodostuu pikkuhiljaa kokonaisuudeksi. Jotta ryhmä olisi valmis soittamaan materiaaliaan julkisesti tarkoittaa tämä sitä, että sama prosessi on täytynyt käydä läpi monta kertaa haaliakseen tarpeeksi esitettävää materiaalia. Keikkojen ja niitä varten harjoitteluvien esityskuntoisten kappaleiden jälkeen ryhmä on toiminut jo kauan erilaisissa harjoitus- ja keikkaolosuhteissa.

Tätä seuraakin haastavuus siitä kuinka esimerkiksi punk-musiikkia soittava yhtye saadaan suhtautumaan materiaaliinsa luontevasti toimiessa sisustuksellisesti ja akustiikaltaan viimeistellyssä tilassa. Jos kyse on punk-bändistä kannattaa instrumenttiäänitys suorittaakin vaikka omalla treenikämpällä. Mutta jos taas on kyse pop-yhtyeestä, on isompi, viihtyisämpi ja soundillisesti neutraalimpi äänitysympäristö parempi ratkaisu. Työtilan valinnassa on toki tärkeää käydä keskustelu jokaista miellyttävästä ratkaisusta.

Akustiikka on tieteen ja tekniikan haara, jonka nimissä äänen ominaisuuksia ja vaikutuksia tutkitaan. Helposti sanotaan jonkin tilan akustiikkaa yksiselitteisesti hyväksi tai huonoksi määrittelemättä asiaa tarkemmin. Akustiikalla kuitenkin tarkoitetaan kaikkia äänen ominaisuuksia jossakin tilassa. Ilmassa etenevät äänet ovat aina akustisia, eivät akustiikaltaan hyviä tai huonoja, vain erilaisia. (Koivumäki 2006.)

4.1 Kuolleeseen tilaan eloa

Lauluosuuksien äänittäminen on muihin instrumentteihin nähden kaikista vaativinta, koska kyseessä on ihmisen oma ääni, joka on paljon henkilökohtaisempi kuin esimerkiksi kitara, koska se on fyysinen osa ihmistä. Laulajan valmisteleminen äänitystilanteeseen voi olla haastavaa ja vaatia totutteleamista, riippuen aikaisemmista kokemuksista. Paljon omaa laulua äänittävän on paljon helpompi asennoitua tilanteeseen, koska hän monesti tietää kokemuspohjaisesti mitä ja miten hän haluaa asiat kuulla.

---

¹ Riffi on musiikissa käytettävä termi omaleimaisesta ja tunnistettavasta, toistuvasta kuviosta (Ks. esim. Nurminen 2012).

Vaikka muut instrumentit äänitettäisiinkin missä tahansa, kotona, harjoittelutilassa tai studiossa, on tärkeää äänittää lauluosuudet tilassa jossa tietyt ongelmat kuten taustamelu ja huoneen sointi on minimoitu. Lauluosuudet pyritään musiikkityylistä riippumatta äänittämään soinnillisesti kuivassa tilassa. Poikkeuksena kuitenkin vahvaan musiikkitraditioon nojaavat tyylit kuten klassinen laulu. Täten on mahdollisuus keinotekoisesti vaikuttaa ja muokata kuulijan kokemusta tilasta, jossa laulaja aistitaan olevan. Tällainen tila saattaakin olla laulajalle haastava, koska tavanomaisiin huoneisiin totuttu sointi puuttuu. Kyse on psykoakustiikasta², siitä miten ääni kuullaan ja tulkitaan aivoissa. Huoneen luonnollisen soinnin puute ei välttämättä ole kaikille ongelma, mutta kokemattomalle tilanteesta johtuva muutos saattaa olla kriittinen häiriötekijä. Tämän vuoksi onkin tärkeää miettiä keinotekoisia kaikuja³, joilla mahdollisimman luonnollinen tilavaikutelma saataisiin aikaiseksi. Nykyään keinotekoisia kaikuja ja niiden valmistajia on pilvin pimein sekä jokainen perinteinen äänitysohjelma pitää sisällään oman versionsa.

5 Äänitysstudio

Jokainen on nähnyt kuvia ja videoita äänitysstudioista ja jokaisella on aina jonkinlainen käsitys ja mielikuva miltä studiot näyttävät. Studiot voivat olla isoja tai pieniä ja niin sanottuja projektistudioita joissa esi- ja jälkituotanto tapahtuu.

Esi- ja jälkituotannolla tarkoitetaan varsinaisten äänitysten ympärille sijoittuvia tapahtumia, kuten sovittamista ja äänen jälkikäsitteilyä. Esimerkkitalanteena saattaa olla, että yhtyeen levy halutaan aloittaa taltioiden muutama instrumentti yhtä aikaa eli järjestetään niin sanottu pohjaäänityssessio. Tällöin usein taltioidaan aluksi rummut, basso ja ehkä komppikitara ja/tai piano, jonka jälkeen järjestetään mahdolliset jälkiäänityssessiot, joissa tehdään yksittäisiä instrumentteja kuten mahdollisia sooloja ja lauluosuudet. Usein jälkiäänitykset, laulut ja yksittäiset soittimet tehdään eri tilassa kuten tuottajan omassa studiossa. Tällainen toimintamalli tarjoaa rauhallisemman työympäristön sekä vähentää taloudellisia paineita.

---

² Psykoakustiikasta löytyy monia artikkeleita (Ks. esim. Äänipää, www)

³ Kaikuna voidaan käyttää joko mekaanista, kuten plate- eli levykaikulaitetta tai ohjelmistopohjaista kaikulaitetta. Aiheesta monia artikkeleita. (Ks. esim. Senior 2000).

Nykyaikaisten, tehokkaiden kannettavien tietokoneiden ansiosta äänitystila on mahdollista pystyttää mihin tahansa haluttuun tilaan. Tällaisen niin sanotun mobiilistudion rakentaminen on siis suhteellisen helppoa ja liikkuttelu vaivatonta. Monesti budjetit ovat pieniä ja taitelija saattaa haluta tehdä äänitykset tutussa tilassa. Tällöin otetaan tarvittava kalusto ja siirretään studio haluttuun paikkaan kuten kesämökille tai muuhun toivottuun tilaan.

Kuva 1 Lokaatioäänitys käyttäen mobiilistudiota (Kuva: Markku Ollikainen)

5.1.1 Tarkkaamo

Tarkkaamo on äänitysstudion komentokeskus, jossa varsinainen äänitys tapahtuu. Äänitys tapahtuu nykyään pääosin tietokoneiden avulla, jotka ovat äärimmäisen tehokkaksi päivitettyä jotta äänittäminen olisi mahdollisimman vaivatonta, eikä tallennuksessa tapahtuisi ei-toivottuja ongelmia. Tarkkaamoiden äänentarkkailuun on panostettu äänenlaadullisesti kehittyneillä studiokaiuttimilla joiden taajuusvasteesta⁴ on eliminoitu tahtomattomat ja epämiellyttävät korostumat. Ihmiskuulon kirjallinen määritelmä kuuloalueelle⁵ eli taajuusvasteelle on 20 Hz-20 kHz. Kaiuttimia eli monitoreja löytyy usein

⁴ Taajuusvaste (engl. frequency response) (Ks. Laaksonen 2013, 55)

⁵ Ihmisellä kirjallisuudessa määritelty kuuloalue 20 Hz-20 kHz (Ks. kuuloalue Joutsenvirta 2009, www)

muutama eri tyyppinen pari, joita kutsutaan referenssimonitoreiksi. Useampia kaiuttimia tarvitaan jotta voitaisiin mahdollisimman hyvin ennakoida, miltä tuleva tuotos tulee kuulostamaan erilaisissa musiikintuotolaitteissa.

Kuvio 1. Studion tarkkaamo (Kuva: Markku Ollikainen)

5.1.2 Soittotila

Tilan valinnalla on suuri merkitys äänittäessä orgaanisia soittimia esimerkiksi rumpuja, jolloin äänilähteestä muodostuva äänivaikutelma tarvitsee tilaa saavuttaakseen halutun vaikutelman. Esimerkkeinä voisivat toimia ns. Indie eli omaehtoisesti toimivan pienen yhteisön, tässä tapauksessa bändin luoma käsityö-tyylinen toimintamalli sekä isomman yhtyeen kuten big bandin taltioinnissa tarvittavat tilat. Musiikin äänittämiseen ei välttämättä tarvita muuta kuin kannettava tietokone sekä myöhemmässä osiossa esiteltävä laitteisto valitsemassa tilassa. Minkäänlaisia ennakkokriteerejä ei ole olemassa, on vain ne ennakkokäsitykset, jotka jokainen itsellensä asettaa. Tämä taas muuttuu äänittäessä isompaa kokonaisuutta, joka nojaa johonkin musiikkitraditioon, kuten em. big band.

Tuolloin isomman tilan fysiologiset tarpeet ovat tärkeämpiä ja vahvasti vaikuttavia tekijöitä valittaessa äänitykselle sopivaa paikkaa.

Kuvio 2. Äänitysstudio, suuri soittotila (Kuva: Markku Ollikainen)

Laulusuuksien ja muiden, kuten kitaroiden äänittämiseen tarvittava tila ei ole yhtä vaativa kuin em. esimerkeissä. Monesti lopulliset laulut voidaan tehdä esimerkiksi kotona, mutta tällöin studiotilan simuloiminen on tärkeää ottaa huomioon. Studiotilan simuloimisella tarkoitetaan huoneissa tahattomasti muodostuvien kaikujen eliminoimista, kuten aikaisemmassa osiossa viitataan. Tällaisia huoneissa olevia ongelmia voidaan manipuloida pehmusteilla kuten patjoilla ja matoilla, jotta haluttu kaiuton ääni saadaan tallennettua.

5.1.3 Kommunikointi studion tarkkaamon ja soittotilan välillä

Jotta keskustelu ja kommunikointi kahden toisistaan erilleen äänieristettyjen tilojen välillä olisi mahdollista, käytetään teknologista ratkaisua jota kutsutaan termillä talkback⁶. Tällöin tuotantoryhmä tarkkaamossa ja muusikot soittotilassa kuulevat toisensa, soittajat kuulokkeiden, tuottaja ja äänittäjä tarkkaamon tarkkailukaiuttimien kautta. Talkback rakennetaan siten, että tarkkaamossa sijaitsee mikrofoni, joka on äänityskonsoliin si-

⁶ Talkback (Ks. Laaksonen 2009).

säänrakennettuna tai erillinen mikrofoni. Keskustelutilanteessa mikrofoni-linja avataan jolloin muusikot kuulevat kuulokkeiden avulla mitä tarkkaamossa puhutaan. Jotta tarkkaamossa kuultaisiin soittotilan puhetta on soittotilaan saatettu asentaa jopa pysyvästi ns. listen mic. Talkbackin ei ole tarkoitus olla päällä ja käytössä äänityksen aikana, vain kommunikointitilanteissa. Äänityskonsoleissa päälle/pois-toiminnon voi määrittää kytkeytyväksi päälle joko pitämällä painiketta puhuttaessa pohjassa tai automatisoida siten, että kun äänitys tai musiikintoisto katkeaa, talkback kytkeytyy päälle.

5.2 Studiolaitteet

Studiolaitteistosta käyn läpi pääpiirteittäin tarvittavaa laitteistoa, joita kotona demoja tekevältä löytyy kuten mikrofoni, XLR-johto, etuaste, äänikortti eli audio interface ja tietokone. Tämän työn tarkoitus ei ole paneutua studiolaitteistoon sen tarkemmin tai takertua yksityiskohtiin äänitysteknillisiin asioihin vaan tarjota jokaiselle helpottavia yksinkertaisia neuvoja.

5.2.1 Mikrofonit

Mikrofonin valinta kuhunkin tarkoitukseen on äärimmäisen tärkeää, jotta saadaan tallennettua asia halutulla tavalla. Yleisimmät kolme, rakenteeltaan erilaista mikrofonityyppiä ovat; dynaaminen-, kondensaattori- sekä nauhamikrofoni. Jokaiselle mikrofonityypille on ikään kuin vakiintunut omat paikkansa ja tehtävänsä äänitystilanteessa, jotka tietenkin vaihtelevat tarpeen mukaan.

Seuraavat esimerkit ovat yleistyksiä, mutta myös oivallisia ohjenuoria asiaan tutustulle. Dynaamisista mikrofoneista ulkoisesti tunnistettavimmat ovat Shure:n SM57 sekä SM58, joista SM57 on studiotilanteissa tuttu esimerkiksi kitaravahvistimen sekä virvelirummun taltioimiseen. Kondensaattorimikrofonia käytetään yleisemmin herkkyytensä ansiosta laulujen sekä akustisten soittimien taltioimiseen. Nauhamikrofoni on näistä persoonallisimman kuuloinen, jota käytetäänkin yleisesti taltioidessa vaskisoittimia tai rumpujen tilasoundia.

Kuva 2 Dymaaninen mikrofoni Shure SM58 (Kuva: Shure)

Kuva 3 Kondensaattorimikrofoni Neumann U87 (Kuva: Neumann)

Kuva 4 Ribbon eli nauhamikrofoni Coles 4038 (Kuva: Coles)

5.2.2 Kytkeminen ja XLR-liitin

Jotta mikrofoniin poimima signaali välittyisi tallentimille, tarvitaan mikrofoniin sopiva kaapeli, jonka standardiliittimenä on jo vuosikymmenien ajan toiminut XLR-liitin. XLR-liittimiä on erilaisia, mutta tässä tilanteessa kyseessä on 3-pinninen, joiden kytkentä on seuraava; 1. Napa: maa, 2. Napa: + (plus) eli vaihe ja 3. Napa: - (miinus) eli vastavaihe.

Kuva 5 XLR-liitin (Kuva: www)

5.2.3 Audio interface ja etuaste

Audio interface⁷ eli äänikortti on muunnin joka muuttaa mikrofonin poimiman ääniaallon digitaaliseen muotoon, jonka tietokone piirtää näytölle ja toistaa. Jotta mikrofonin poimima signaali välittyisi eteenpäin, tarvitaan etuaste, joka vahvistaa signaalin. Kotistudiossa tuollainen etuaste voi löytyä pelkästään äänikortista, mutta yleensä studiolaitteistoon kuuluu erillisiä etuasteita tarjoten monia erilaisia vaihtoehtoja.

5.2.4 Tallentaminen

Nykypäivänä tärkein ja käytetyin laite äänen tallentamiseen on tietokone, joka on edullinen, toimiva ja helpottaa arkistoimista. Tietokone on myös helpoin keino editoida ja korjata äänimateriaalia graafisuutensa takia. Ammattitasoisia äänitysohjelmia ei toimiteta tietokoneiden ohjelmistopakettien mukana, vaan on ne hankittavat erikseen. Käytetyimpiä ammattikäyttöön suunniteltuja äänitysohjelmia ovat Pro Tools (Avid), Logic Pro (Apple) sekä Cubase (Steinberg). Apple toimittaa tietokoneiden mukana kotidemoihin suunnittelemansa Carageband-ohjelman, joka ei ole niin monipuolinen kuin edellä mainitut ohjelmat, mutta riittävä demojen kotiäänityksiin.

5.3 Teknologian merkitys äänitystilanteessa

Teknologia ja sen tärkeys ei saa mennä sisällön edelle eikä olla pääroolissa tallenteella vaan toimia äänitettävää materiaalia tukevana työkaluna. Hyvän laitteiston olemassaolo on äärimmäisen helpottavaa monessa suhteessa. Isossa studiossa työskennellessä sinulla saattaa olla käytössäsi iso kaapillinen legendaarisia mikrofoneja kymmenien vuosien ajalta, erilaisia etuasteita ja mahtava tila joka mahdollistaa mitä vain. Olisi kuitenkin sääli jos tuossa tilanteessa tulisi taltioitua sisältö huonosti. Tässä kohtaa onkin tärkeää keskustella äänitettävän kanssa ja koettaa kaivaa mahdollisimman hyvin hänen toiveitaan kuuntelun suhteen, jotta hän saisi itsestään parhaan esiin. Usein äänitettävä ei uskalla tai osaa pyytää asioita, jotta oleminen tuossa normaalista poikkeavassa tilanteessa muuttuisi mahdollisimman luonnolliseksi.

---

⁷ Äänikorteista ja niiden erilaisista liittimistä on lukuisia artikkeleita (Ks. esim. Walker 2004. www.)

5.4 Työskentely studiossa

Työskentely studiossa on ennen kaikkea yhteistyötä, jossa on tarkoitus saavuttaa turvallinen työympäristö. Turvallisella työympäristöllä tarkoitan henkilökemioiden rakentamista siten, ettei äänitettävän tarvitsisi pelätä virheitä vaan saavuttaa henkinen tila, jossa kyetä heittäytymään täysin ja löytämään itsestään jopa uusia puolia. Tunne turvallisesti työympäristöstä muodostuu tärkeäksi äänittäessä lauluosuuksia. Vaikka laulusuorituksen muutoksiin puuttuminen ei ole arvostelua on tilanne herkkä koska kyseessä on fyysinen osa ihmistä. Laulajia on eritasoisia ja mitä kokeneempi henkilö on kyseessä, sitä enemmän hänellä on lauluteknistä sanavarastoa helpottamassa tulkinnan saavuttamisessa ja hän myöskin selviytyy helpommin vaadittavasta laulutuotannollisesta ohjauksesta. Vähemmän kokeneelle on tärkeää aika ajoin selventää, etteivät monenlaiset, useasti nolostuttaviltakin tuntuvilla ohjeistuksilla ole tarkoitus saattaa kehtään naurunalaiseksi. Tähän auttaa jos tuottaja/äänittäjä esittää ehdotuksensa itse laulaen. Esimerkkisuorituksen ei tarvitse olla täydellinen sillä huonosti laulettu esimerkki saattaa luoda äänitettävälle turvallisen tunteen omasta osaamisestaan.

Heittäytymisen tarve on todella suuri, koska silloin ihminen alkaa tehdä sellaisia asioita joita ei välttämättä voi suunnitella eli niin sanottuja hyviä virheitä ja mokia. Hyviä virheitä ovat esimerkiksi äänensärkyminen tai epäviseys juuri oikeassa paikassa kappaleen dramaturgiselta kannalta. Nuo hyvälaatuiset ”virheet” ovat ilmiöitä, jotka herättävät kuulijan ja antavat parhaimmillaan lisäpotkua kappaleelle.

Tuottaja-äänittäjän on hyvä omata tällaisessa tilanteessa hyvät sosiaaliset taidot sekä tarvittavan äänitysteknologian käyttö. Ihmistuntemus ja sosiaaliset taidot ovat todella tärkeä, koska usein aikaa on vain muutama minuutti aistia ja ottaa selvää miten ihmistä tulisi lukea, tukea ja ohjailla äänitystilanteessa. Useimmiten äänitettävä arvostaa selkeää ja aktiivista ohjausta, koska tällöin tilanne pysyy intensiivisenä ja fokus musiikin tekemisessä ilman itsekriittisyyttä. Tuottajan tehtävä on hoitaa kriittinen puoli kertoen mikä oli hyvää ja mikä ehkä tarvitsee korjata. On tärkeää osata selittää ja perustella miksi jotain on muutettava.

6 Ihmistuntemus ja vuorovaikutus

Sulavasti toimiva ja tehokas vuorovaikutus on ryhmän prosessin kehityksen tärkeimpiä kulmakiviä. Jotta asiat etenisivät mahdollisimman tehokkaasti, on ryhmälle valittava tai valikoiduttava johtaja, joka pystyy kantamaan vastuun ja on kykenevä kuuntelemaan jokaisen tarpeita. Epämääräinen, demokraattinen työskentely äänitystilanteessa ei toimi, koska varsinkin ryhmässä erilaisia taiteellisia ambitiesiä on yhtä monta kuin ryhmän jäseniä. Tämän takia on hyvin tärkeää selvittää ajoissa kuka prosessia johtaa. Äänitystilanteessa tuottajan/äänittäjän on omattava kyky lukea ihmistä ja kuunnella, kommunikoida, jotta prosessi olisi tehokas ja yhteistyö mahdollisimman hedelmällinen. Koska pääosassa on taiteilija, jonka hengentuotosta ollaan tekemässä, on tuottajan hyvin tärkeää muistaa olevansa palvelemassa abstraktia asiaa, jonka informaation välittäjänä taiteilija toimii.

Kuulla ja tulla kuulluksi on tärkeä osa vuorovaikutusta. Hyvä vuorovaikutus luo turvaa ja motivoi, sillä tällöin osapuolet ovat tietoisia tapahtumista ja jokainen kokee työnsä merkitykselliseksi.

Jos ihminen ei ymmärrä mihin ollaan menossa ja mitä häneltä odotetaan, kuvittelee hän sen itse ja tekee työnsä kuten ennenkin. Keskustelussa yksi osa on puhuminen. Toinen osa on kuunteleminen. Kun ihminen tulee aidosti kuulluksi, kokee hän mielihyvää ja se on osa motivaatiota. (Spiik 2005)

Kuten aikaisemmin mainitsin, on lauluosuuksien taltioiminen ja sen yksityiskohtiin puuttuminen instrumenteista haastavinta. Instrumentin ollessa fyysisesti osa sinua, osa joka määrittää paljon identiteettiä, täytyy ulkopuolisen ohjaajan osata ohjeistaa ja välillä harhauttaa pois epäolennaisista seikoista, jotka saattavat haitata tekeillä olevaa työtä. Epäolennaisilla seikoilla tarkoitan sellaisia hetkiä jolloin taiteilija on epävarma omista kyvyistään ja tämän seurauksena alkaa löytää olemattomia ongelmia, kuten vikoja instrumentistaan, niihin liittyvistä varusteista. Tuottaja/äänittäjä Sylvia Massy toteaa Dave Pensadon⁸ haastattelussaan miettineensä uransa aikana paljon psykologista puolta äänitystilanteissa. Massy kertoo mm. kuinka huutamista äänittäessä laulaja oli kokenut ettei voisi suoriutua tehtävästä, jonka seurauksena Massy lähetti laulajan juoksemaan 5 kertaa korttelin ympäri, jonka jälkeen tarvittava suoritus saatiin taltioitua. Sanoilla

---

⁸ Dave Pensadon Pensado's place on ilmainen tuottamista ja äänittämistä koskeva vapaasti katsottava internet-sarja.

ohjaamisen lisäksi on välillä tärkeää osata myös harhauttaa ihmisiä ulkoisilla ärsykkeillä ja tehtävillä.

7 Case -kuvaus

Työni lähdemateriaalina toimivat omat päiväkirjamerkintäni erilaisista studiotilanteista. Tätä kautta myös mahdolliset yhtäläisyydet tai eroavaisuudet ihmisten välisissä toimintamalleissa tulevat tarkastelluksi. Olen saanut toimia useissa projekteissa soittajana, tuottajana ja/tai äänittäjänä sekä avustajana, jolloin tarkastelua asioiden toimivuuden kannalta on tapahtunut eri näkökulmista. Aionkin tässä osiossa avata muutamia erityyppisiä projekteja, joissa eri rooleja sekä tilanteita äänitysstudioissa esitellään, jotta saadaan parempi kokonaiskuva studiotilanteista.

7.1 Päiväkirja auki

Olen valinnut tarkasteltaviksi töikseni neljä hyvin erilaista tilannetta, joissa myös toimin mahdollisimman erilaisissa rooleissa. Esimerkkitapaukset ovat eritasoisia tuotantoja taloudellisesti, musiikillisesti kuin soittajalähtöisestikin. Tarkasteltavat projektit ovat muutaman vuoden aikavälillä tapahtuvia.

Koska työskentely studiossa on henkilökohtaista ja herkkää työtä ennen kuin kyseinen materiaali julkaistaan ihmisten nauttavaksi, en mainitse työssäni projekteja tai niissä esiintyviä ihmisiä.

7.1.1 Avustajana maailmalle (Case 1)

Sain muutama vuosi sitten kunnian toimia äänittäjäavustajana globaalisti tunnetun yhtyeen albumin äänityksissä. Tämä äänityssessio on ollut minulle opettavaisin monelta kantilta katsottuna. Ensimmäisenä läpikäytävästä sessiosta löytyi äärimmäistä kokemusta niin äänenlaadullisesta, musiikillisesta tarkkaavaisuudesta kuin siitä kuinka tilanteet pidetään kasassa huonoina ja hyvinä hetkinä.

Viikon työrupeama alkoi siten, että pyrimme muokkaamaan studiotilan työympäristö-
tään tuottajalle mahdollisimman tutuksi. Tietokoneen käynnistys- ja tallennuslevy vaih-
dettiin tuottajan mukana tuomaan. Tällainen toimenpide nopeuttaa äänityspohjien ope-
roimista sekä vähentää riskiä, että sessioiden äänitykset pääsisivät leviämään studion
ulkopuolelle. Studion tarkkaamossa sijaitsevista näytöistä luovuttiin, koska tuottaja ei
halunnut niitä näkökenttäänsä. Erillinen näyttö asetettiin tarkkaamon äänikonsolin oi-
keaan laitaan, jossa äänittäjä operoi. Tällaista työskentelyä oli mahtava seurata, koska
molemmilla oli selkeät omat roolit, tuottaja keskittyy musiikin tekemiseen ja äänittäjä voi
keskittyä äänenlaadullisiin seikkoihin. Tällainen ei budjetillisista syistä ole Suomessa
kovinkaan yleistä ja niinpä yleensä yksi ihminen hoitaa sekä tuottamisen että äänittä-
misen. Mutta vaikka budjetti ei useimmiten mahdollistaisi tällaista työnjakoa on silti tär-
keää panostaa omiin tarpeisiin ja tuttuun työskentelytapaan.

Ulkomaisen tuottajan merkittävä syy kyseisen studion valinnassa oli laaja vanhojen
mikrofonien valikoima, joista hän huomasi muutaman syystä tai toisesta puuttuvan.
Tällaisen pienehkön takaiskun kohdattuana hän ei kuitenkaan jäänyt valittamaan on-
gelmasta vaan käytti hienosti vastaavia laitteita, vaihdellen niitä alkuvaiheessa sen
mukaan mikä millekin soittimille olisi ominaisin äänitysten aikana. Kun mikrofonit oli
valittu, käytimme pitkähkön ajan studion lattian mittauksiin ja merkkauksiin, jolla taattiin
tarkka soittajien sijoittelu äänikuvassa. On tärkeää mitata etäisyydet ja merkata soittaji-
en paikat, jotta äänikuvassa ei tapahtuisi tahtomattomia muutoksia. Yhtyeen kokonai-
suuden äänitykseen käytettiin A-B- mikrofonitekniikkaa, jossa samanlaiset mikrofonit
ovat samassa linjassa ja osoittavat eteenpäin, kohti äänilähdettä.

Varsinaisten äänitysten alettua työskentely oli järjestelmällistä ja tehokasta. Kappalei-
den ja mahdollisten yksittäisten instrumenttien soittajärjestykset oli aikataulutettu sel-
keästi Excel-taulukon, joka samalla esitti projektin etenemisen. Äänitys jatkui juuri
niin kauan kuin tarvittava informaatio oli soitettu, täten turha jammailu ja odottelu jäi
vähemmälle taaten tehokkaan työskentelyn. On syynsä miksi juuri kyseinen tuottaja on
levylle valittu, mikä tietysti asettaa ihmiset työskentelemään luottaen ja heittäytyen,
mutta oli silti hienoa seurata kuinka omien instrumenttiensa suvereenit taitajat keskitty-
vät antamaan kaikkensa soittajana samalla kun tuottaja vaati enemmän ja tarkemmin
tilanteeseen vaadittavia sävyjä ja tulkintaa.

Vaikka äänitykset etenivät täydellisen ammattimaisesti ja ihailtavalla rutiinilla mahtui luovaan työhön yhteentörmäyksiä, jotka tarvitsi selvittää jotta voitiin taas jatkaa. Useimmiten pienet yhteentörmäykset eivät liity erityisesti henkilöihin tai mihinkään sen vakavampaa ja ovat täysin normaaleja kun tehdään luovaa työtä aamusta iltaan ja joskus jopa läpi yön. Yhteentörmäykset ovat monesti merkki siitä, että nyt tarvitaan aikalisä ja hengähtää hieman, jotta voidaan taas jatkaa tehokkaasti. Myös näissä sessioissa tapahtui väsähtäminen, joka alkoi siitä että huomattiin sinänsä pienen, mutta suhteellisen tärkeän laitteen olevan rikki. Se kuinka tuottaja tämän hoiti, oli todella hienovarainen ja oivaltava. Aluksi hän jututti soittajaa yksin, puhuen niitä näitä ja luoden hyvää henkeä, jonka jälkeen hän lähettikin yllättäen minut juttuseuraksi. Vaikka toimin omasta mielestäni vain avustajana, olin ollut läsnä koko kuluvan ajan, joka tietysti herätti tietynlaista luottamusta myös bändin keskuudessa. Minun jälkeeni jokainen muu studiossa oleva kävi vuorollaan jututtamassa soittajaa ja jokainen keskustelu oli omanlainen, osan kanssa henkilökohtaisempi ja syyttelevämpi kuin toisten. Mutta minulle tärkein tässä asiassa oli huomata, ettei ketään kannata eikä saa jättää studiotilanteissa yksin.

Tuottajalla oli hauska tapa napata Polaroid-kuvia erinäisistä tilanteista ja levitellä kuvia pitkin studion tarkkaamoita. Koska kuvat ovat persoonallisia ja ne eivät vain jää johonkin muistitikulle tulee niistä jokaiselle läsnäolijalle tunne, että tässä tehdään mielenkiintoista ja hienoa juttua yhdessä. Hyvän yhteishengen ja laadukkaan äänitystyön lisäksi on hyvä idea tarjota mieleenpainuvia muistoja.

7.1.2 Omakustanteen tuotanto (Case 2)

Sain taannoin yhteydenoton, jossa minulta kysyttiin mahdollisuutta ja mielenkiintoa osallistua marginaaliseen musiikkityyliin kuuluvan albumiin tuotantoon. Otin pestin vastaan koska muusikkotaustassani on vahva aikakausi kyseiseen musiikkityyliin. Pidimme pitkähkön palaverin tulevasta projektista, aikatauluista ja kuinka asiaa tulisi lähestyä. Minulla oli vahvana ajatuksena, että haluaisin tehdä levyn ulkopuolisen, minulle tutun rumpalin kanssa, koska rummut määrittävät niin vahvasti muita soittimia sekä lopputulosta. Alkuun tämä ajatus olikin ydinryhmän kanssa hyväksytty, kunnes pari viikkoa myöhemmin ajatus muuttui. Oma mielite aiheesta olikin, että ei se mitään ja edetään siten miten taiteilija haluaa ja hyvä siitä tulee.

Lukuisia treeninauhoituksia kuunneltuani ja sovitustideoita laadittuani menimme ensimmäisiin harjoituksiin, joissa kappaleita oli tarkoitus käydä läpi koko bändin kanssa. Soittajilla näytti pysyvän soittimet kädessä ja hyviä ideoita kappaleisiin, joita vain tarvitsisi hieman tarkentaa ja selkeyttää. Äkkiä kuitenkin huomasin, ettei rumpali pysy aivan muun porukan taitotason mukana ja soittimen hallinta ei ole samaa luokkaa kuin kansasoittajilla. Nyt kun lähtökohta oli muuttunut ja rajoituksia oli ilmennyt reilusti, koin tarpeelliseksi edetä musiikillisesti sen mukaan että musiikki kuulostaisi mahdollisimman eheältä niillä eväillä, mitä meillä oli käytössä. Sovitustyö alkoi tavallaan alusta ja koelimme saada mahdollisimman eheän kuuloista yhteissoittoa yhtyeeltä ilman, että kukaan yksittäinen soittaja ei kuulostaisi vaatimattomammalta kuin toinen.

Muutaman viikon harjoituksissa istumisen, tuotannollisten ja sovituksellisten mietiskelyjen jälkeen sainkin puhelinsoiton jossa käytiin läpi ongelmaa, miksi jokin mättää. Onneksi yhtyeen sisällä oli alettu omatoimisesti keskustella aiheesta ja ymmärretty mikä asiassa saattaisi olla pielessä. Puhelun aikana sovimme siitä, että levyllä tarvitaan ammattirumpali, joka toisi ammattitaidollaan levyllä tarvittavaa musikaalisuutta ja yhteneväisyyttä.

Vaikka tällä tavalla menetimmekin usean viikon työn ja aikaa oli lopputulos minulle miellyttävämpi. Toimiminen tutun rumpalin kanssa selkeine demopohjineen oli helppoa, koska kommunikointi oli helppoa ja jonka seurauksena soittaja tajusi välittömästi sen mitä oltiin hakemassa. Pienillä budjeteilla toimiessa on tärkeää kyetä olemaan mahdollisimman tehokas ja tässä onnistuimme, koska tuohon työpäivään meni aikaa kasauksesta viimeiseen varmuuskopiointiin noin 12 tuntia.

Tämän jälkeen alkoi levyn muiden instrumenttien jälkiäänitykset, jotka tällä kertaa menivät aikataulusyistä hieman tavanomaisesta poiketen. Rumpujen jälkeen oli vuorossa bassonäänityssessio, joka on monesti juurikin tässä kohtaa äänityksille ominainen vaihe. Bassosessioissa ei ollut sinänsä mitään kummallista vaan kappaleita äänitettiin tehokkaasti toinen toisensa perään. Muutamien kappaleiden groovessa ilmeni pienehköjä haasteita, koska eiväthän soittajat olleet soittaneet aikaisemmin levyllä esiintyvän rumpalin kanssa. Mutta tällaiset ongelmat kääntyivät mielestäni minulle ja muulle yhteistyölle hyväksi, koska pystyin käyttämään erikoisosaamista tällä saralla eli avustamaan soittajaa soitinosuuksien kanssa ja opastamaan grooven suhteen, jonka seurauksena soittajalle tuli tunne oman roolin tärkeydestä.

Seuraavana vuorossa olikin laulujen äänitykset, jotka yleensä tehdään vasta kun kaikki muut soittimet on äänitetty. Mutta onneksi meillä oli hienosti soitettut demopianot, jotka jäivät pieniä korjailua vaille levyille sellaisinaan. Tämän vuoksi laulut oli helppo äänittää jo äänitettyjen pianojen, rumpujen ja bassojen päälle. Lauluäänityksessä tärkeintä on se, että tilanteesta tehdään mahdollisimman kotoisa. Tähän auttaa monesti ihan vaan se, että jutellaan normaaleista asioista ja viedään ajatus pois kaikesta laitteistosta jota studiossa on ja kuunnellaan vaikka musiikkia jota ollaan tekemässä. Aloitimme laulujen äänitykset kokeilemalla mikrofoneja, jotta löytäisin itseäni miellyttävän ja juuri hänen äänelleen sopivan vaihtoehdon. Kun mikrofoni oli valittu teimme soundcheckin, jossa äänitettävän signaalin hienosäätö hoidetaan ja laulajalle pyritään tekemään olo mahdollisimman kotoisaksi sinänsä epäluonnollisessa tilanteessa. Lauluäänityksiin oli varattu kolme päivää, joita ei loppujen lopuksi tarvinnut kaikkia käyttää. Tilannetta nopeutti se, että äänityksissä oli laulajalle tuttu laulutuoottaja, jonka kanssa osuuksia oli harjoiteltu ennakkoon. Ennestään tutun laulutuoottajan kanssa ei tarvitse käydä enää läpi tunnustelemaa tutustumisvaihetta vaan ohjailu on yksinkertaisempaa, koska tiedetään mihin laulaja on kykeneväinen. Vaikka äänitykset kulkivatkin hienosti, huomasin miettiväni kuinka voisin helpottaa mahdollisimman hyvin paikoitellen itseään epäröivää laulajaa. Haluan aina äänittää laulajaa käyttäen kompressoria, koska se selkeyttää ja tukee laulajan suoritusta. Ilman edellä mainittua prosessointia kuultava ääni on liian neutraali, eivätkä hiljaiset äänet kuulu tarpeeksi kovalla äänenpaineella suhteessa kovimpiin ääniin. Toisena päivänä studiolle kävellessäni tuli mieleeni ohjata ääni laulajan kuulokkeisiin suoraan etuasteesta erillisen kompressorin läpi, joka auttoi häntä huomattavasti omassa suorituksessaan. Yleensä haluaisin tehdä prosessoinnin mahdollisimman valmiiksi jo äänitysvaiheessa, mutta tällä kertaa piti saada asiat nopeasti äänitettyä siten, että voin palata mahdollisimman neutraaliin lähtösoundiin.

Laulujen jälkeen pääsimmekin äänittämään kitaroita, jotka ovat minulle kitaristina ehkä ne helpoin osuus. Näin ainakin lähtökohtaisesti... Mutta tällä kertaa tilanne ei ollutkaan aivan niin helppo kuin olin kuvitellut. Kitaraäänitykset menivät sinänsä joutuisasti ja kaiken mitä pitikin, saimme tehtyä. Äänitystilanteessa kielteinen asenne, vastaten "ei", saattaa vaikeuttaa luovaa prosessia. Muutamat miettimäni instrumentointi-ideat saivat syystä tai toisesta em. vastauksen. Monesti tällainen reaktio saattaa johtua siitä, että soittaja kokee oman osaamisensa liian rajoittuneeksi ja/tai on niin kehittellyt omia osuuksiaan pitkälle, eikä kykene niistä luopumaan vaikka musiikki sitä vaatisikin. Tässä kohtaa minun oli vain luovuttava omasta näkemyksestäni ja antaa melkoisen vapaa

kädet kitaristille, vaikkakin tiesin että minun on kehitettävä asioita jälkityössä ja sovitettava näitä asioita itse miksausessa.

Vaikka luovuinkin paikoitellen liiaksi alitajuisista valinnoistani tuotannollisissa ja sovitteellisissa ratkaisuissa, löytyi näiden sessioiden ansiosta paljon uusia tapoja ohjailla äänitystilannetta ja saada äänitettävä kokemaan onnistumisia. Rumpali-asian koin itselleni tärkeäksi seikaksi ja sen että ehkä seuraavassa vastaavanlaisessa projektissa osaisin perustella paremmin syyt tällaisissa valinnoissa.

7.1.3 Tuntoja tulkitsemassa (Case 3)

Soitan silloin tällöin tallenteilla, jotka ovat jonkun muun tuottamia albumikokonaisuuksia tai yksittäisiä kappaleita. Vierailen vaihtelevasti muutamien kuukausien välein tuttavani studiolla soittamassa akustisia- sekä sähkökitaroita kappaleisiin, joita saatetaan julkaista ympäri maailmaa kuten Japanissa, Saksassa, Etelä-Afrikassa, Suomessa sekä muualla Euroopassa. Kyseinen yhteistyö muodostui kun muutama vuosi sitten soitin ystäväni levyllä, jonka tuottajana tuttavani toimi. Tämä tuottaja on äärimmäisen hyvä esimerkki positiivisesta tuottajasta, joka ohjailee äänitettävää aktiivisesti sanoin ja kehonliikkein. Hänellä on koko ajan tarkka visio siitä mitä hän haluaa tuotantoonsa soitettavan, joka myös nopeuttaa työskentelyä.

Häneltä olen napannut itselleni hienon tavan jolla saadaan hieman liikettä popmaailman sinänsä kliinisissä tuotannoissa. Hänellä on tapana ennalta suunniteltujen kitararaitojen jälkeen soitattaa minulla niin sanottu bändin kitaristin raita, kuvitteellisesti siten kuin soittaisin keikalla. Tällaisella ajatuksella saadaan helposti spontaaneja ajatuksia taltioitua jotka tuovat mielenkiintoa kyseiseen teokseen. Tällaisella tavalla soittajalle saadaan tunne, että hän on myös luovalla tavalla osallinen prosessiin. Usein nuo raidat myös tuovat esiin jonkin uuden ajatuksen jota kehitellään lisää ja niistä saattaa kin muodostua uusi mielenkiintoinen ja merkityksellinen raita kappaleeseen.

Sessiot käynnistyvät ja etenevät yleensä samalla tavalla, joka mielestäni helpottaa valmistautumista rituaalimaisuudellaan. Kyseessä ei ole mitään sen kummempaa kuin ehkä kahvinjuontia ja kuulumisten vaihtoa, mutta olen huomannut että on tärkeää että tämä tapahtuu eri tilassa kuin studiossa, jossa täten tapahtuu vain työhön liittyviä asioita. Pienikin hetki tuttujen kesken ennen työrupeamaa rauhoittaa ja rentouttaa antaen soittajalle tunteen, että ei ole vain niin sanottuna soitto-orjana.

Alkuun tilanteiden tunnustelu kesti hieman pidempään, mutta tämä on yleistä kun tuottaja ja muusikko tutustuvat toisiinsa ja niin sanotusti kalibroivat yhteistä kommunikointikieltä. Nykyään sessiot käynnistyvät joutuisammin kuunnellen päivän kappaleita ja ääniesimerkkikappaleita, samalla kun vielä kytken laitteitani ja nostelen kitaroitani lämpimään. Ääniesimerkit eli referenssikappaleet ovat tärkeitä selventämään minkä tyyppistä soitantaa ja äänimaisemaa kuhunkin kappaleeseen halutaan.

Soittaessani sähkökitaroita pyrin hakemaan tuottajan kanssa mahdollisimman pitkälle sen soundin ja tyylin soittoonni mitä etsitään. Vaikka samaan aikaan taltioitaisiinkin kitaran puhdas signaali on tärkeää nähdä vaivaa soundivalinnassa alkuvaiheessa, koska tällaiset valinnat vaikuttavat itse soittohetkeen. Yhteistyömme alkupuolella tuottaja ei antanut asialle painoarvoa, joka muutoksen jälkeen on kuultavissa uusimmissa tuotannoissa.

7.1.4 Co-writing ja kaikki muu itse (Case 4)

Ystäväni kanssa pari vuotta sitten aloitettu projekti, johon minua pyydettiin tuottamaan muutamaa hänelle tarjottua kappaletta on ollut tehokas ja opettavainen monin tavoin. Heti ensimmäisessä tapaamisessa ehdotin että meidän kannattaisi tehdä itse materiaali hänelle tarjottujen kappaleiden sijaan. Ensimmäisen sävellyssession jälkeen löysimmekin heti yhteisen linjan, joka on ollut tehokas ja kappaleita alkoikin syntyä nopealla tahdilla. Minun vastuulleni on jäänyt tuotannollinen, äänityksellinen ja miksauksellinen sekä sävellyksellinen vastuu yhdessä laulajatarystäväni kanssa.

Pitkässä prosessissa tapahtuu niin onnistumisia kuin vastoinkäymisiä. Mutta onneksi kaikilla tapahtumilla on yleensä joku syy, joka oikein käännettynä vie asioita eteenpäin. Eräs yhteistyön alkupäässä säveltävistämme kappaleista ei menestynyt kilpailussa haluamallamme tavalla, joka herätti meissä epäluottamusta siihen mitä olimme tekemässä. Tämä oli pelkästään hyvä asia, koska tuon jälkeen asiat kirkastuivat sen suhteen mitä meidän tulee tehdä ja kuinka edetä. Löysimme pettymyksen jälkeen selkeämmän tyylin säveltää juuri meille yhtenäistä, meidän kuuloista musiikkia.

Prosessissa tärkeä elementti on ollut se, että vältämme ei-sanan käyttöä. Tästä ei ole missään kohtaa mitenkään sovittu vaan se on muodostunut sitä mukaan kun olemme luottaneet kaikkiin ideoihin mitä kumpikin tarjoilee. Yleensä jokaisessa ideasta voi löy-

tää jonkin uudenlaisen kulman käsitellä ja kehitellä musiikillista näkemystä. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että kappaleet olisivat täynnä monia väkisin väännettyjä ideoita. Hyvät ja tarkoitukselliset ilmiöt vaan erottuvat ja jäävät elämään.

Näiden kappaleiden äänityksissä on ilmennyt monia hyviä ilmiöitä ja myös haasteita, joita olen jäänyt miettimään, kuinka helpottaa soittajien ja laulajan kykyä tulkita kappaleet mahdollisimman hyvin. Jälkeenpäin kappaleita kuunneltuna osaan helposti sanoa milloin esimerkiksi lauluraidat ovat onnistuneet parhaiten eli tällöin olen pystynyt tarjoamaan laulajalle parhaat mahdolliset olosuhteet, missä hän voi nauttia omien osuuksiensa tallentamisesta ja heittäytyä musiikin vietäväksi. Noiden edellä mainittujen kappaleiden laulut ovat kaikki äänitetty kesällä 2014, jolloin minulla oli lainassa erilaisia etuasteita, kompressoreja, taajuuskorjaimia ja mikrofoneja. Nuo laitteet olivat laadukkaita laitteita, jotka mahdollistivat terveen ja hyvän, valmiiksi prosessoidun tallennuksen. Monesti asiat tehdään varmuuden vuoksi jälkikäsitteilynä jotta päästäisiin nopeasti itse äänittämiseen ja voitaisiin palata prosessoimattomaan materiaaliin. Toisaalta tämä taas saattaa vaikuttaa kuulokuvaan jolloin tallennettavasta materiaalista ei välity haluttu tunne. Myös noissa 2014 äänitetyissä lauluissa on luonnollisempi ja hyvä laulun vire, joka johtuu siitä että valmiiksi prosessoidussa äänikuvassa laulaja kuulee pienetkin nyanssit tarkemmin.

Muutamissa kappaleissa on myös äänitettynä oikeat rummut ohjelmoitujen rumpujen sijaan, jotka on äänitetty pitkän ajan kuluessa. Parin ensimmäisen rumpuseSSION jälkeen halusin panostaa paremmin kappalekohtaisiin lähtösoundeihin ja tarjoilla halutun äänikuvan myös rumpalin kuunteluun. Myös rumpuraidoissa oli huomattavasti eroa aikaisempiin, joissa soittajan soundcheckiin ei ”hukattu” aikaa. Myös soittajan henkilökohtainen tunne tehdystä työstä parani huomattavasti tehtyjen muutoksien pohjalta.

8 Yhteenveto

Alkuperäinen ajatukseni oli, että eri tasoisten projektien sisällä olevat henkilöt suhtautuisivat omaan tekemiseensä kriittisemmin sen mukaan mitä isommasta projektista on kyse. Eroja tästä olikin havaittavissa, mutta pääosin voitiin havaita että paineita omasta suorituksesta äänitystilanteessa ilmeni enemmän silloin kun kokemusta oli vähemmän. Kokeneempi muusikko ei välttämättä koe äänitystilanteessa niin suurta tarvetta äänitystilanteeseen valmistelevalle kannustavalle puheelle kuin vähemmän kokemusta omaava. Kokeneella muusikolla on turvanaan vuosien harjoittelu joka helpottaa antamaan itsestään parhaimpansa vaikka olosuhteet olisivatkin totutusta poikkeavat.

Teknologian avuin psykoakustisten olosuhteiden parantelu ei ollut tasavertaisesti vaadittua. Esimerkiksi tutkimuskohteessa 1 en kuullut kenenkään vaativan tietynlaista panostusta psykoakustisiin muutoksiin kuuntelussa. Tässä voi olla kyseessä, että asiat on otettu huomioon tuottajan toimesta valmisteluissa tai että olosuhteet ovat olleet niin hyvät ettei tällaiseen ole ollut tarvetta. Teknologian käyttö oli näiden töiden pohjalta tarpeellista tallioidissa lauluosuuksia, koska tällöin mahdollisten kaikujen ja prosessointien tarve on suurempi. Näissä äänitystilanteissa ero oli selkeästi havaittavissa vireen sekä tulkinnan välillä, jotka olivat selkeästi pyrkimyksien kaltaiset.

Jokaiselle projektille yhteistä on se että jokainen suhtautui työhönsä yhtä omistautuneesti, oli kyseessä sitten isompi tai pienempi projekti. Soittotilanteissa kuuntelutotumukset ja niihin liittyvät toiveet osattiin ottaa huomioon, toisten kanssa työskennellessä paremmin kuin toisten, mutta kuitenkin siten että äänitystilanteista saatiin paras irti artistin pystyen luottamaan oman tulkinnan monitorointiin. Se kuinka tuottaja itse voisi ohjailta muusikkoa selvittämään tarkemmin mitä ja miten hän haluaa asiat kuuluvan äänitystilanteessa riippuu paljon henkilöstä kenen kanssa töitä tehdään. Kokemattomalle itseään helpottavien vaatimusten esittäminen oli hankalampaa johtuen tietämättömyydestä.

Jokaisesta projektista löytyy myös yhtäläisyyksiä siitä, että kommunikointi on äärimmäisen tehokas äänitysstudioissa. Onnistumisen tunteet saattavat tulla itsestään, mutta niitä voi edesauttaa puheella ja hyvällä ohjauksella. Puhuminen on äärimmäisen tärkeää, jotta äänitystilanteessa säilyy hyvä ilmapiiri läpi sessioiden. Tämän vuoksi hyvä kommunikointi edesauttaa ja tarvittaessa pelastaa äänitystilanteen. Aktiivinen puhuminen pitää jokaisen tarkkaavaisena ja luo turvaa muusikon ja tuottajan välillä.

9 Pohdinta

Olen vahvistunut studiopäiväkirjamerkintöjeni jälkeenkin tekemissäni töissä, joissa olen jatkanut tutkimista, että teknologiaa oikein käytettynä sekä kyky tarjota muusikolle mahdollisimman tarkka monitorointi tehtävästä työstä parantaa muusikon omakohtaista kokemusta äänitystilanteessa tarjoten täten paremman tuloksen. Kun äänitystilanteen alussa panostetaan muusikon mukavuuteen tehden hänen olonsa niin mukavaksi ja helpoksi kuin mahdollista on äänitystulos paljon parempi. Tämän olen saanut itse huomata esimerkiksi tekstin tulkinnassa sekä laulusuorituksen vireessä. Mielestäni hyvä kuulokekuuntelu monitoroidessa äänitettävää materiaalia muusikolle ja mahdollinen prosessointi, antaa esimerkiksi laulajalle enemmän tarttumapintaa omaan tekemiseen taaten hieman paremman äänityslaadun.

Merkittävä verbaalinen asia on myös yksi pieni sana, "ei", jolla voidaan saada paljon epämiellyttävää aikaiseksi. Tutkimuskohteistani tuohon sanaan en oikeastaan ole törmännyt muissa kuin kohteessa kaksi (case 2), joka on näistä ollutkin ehkä haastavin. Jos verrataan em. tapausta vaikka kohteeseen yksi (case 1) on helppo sanoa miksi tuossa kyseisessä projektissa ei-sanaa ei kuulunut, ja syy on se että tilanteessa oli tuottaja joka sai ja jonka piti olla ajan tasalla ja tilanteen yläpuolella koko ajan. Yhtyeen tehtävä oli vain soittaa ja luottaa tuottajansa näkemykseen. Ehkäpä myös noissa paris- sa muussa tutkimuskohteessa (case 3 ja 4) tuottajuus ja luotto siihen ihmiseen kelle se kussakin kuuluu rajoittaa em. sanan käyttöä.

Lähteet

Kirjalliset

Joutsenvirta Aarre 2009 Kuuloalue / Akustiikan perusteet. Verkkojulkaisu.

Saatavilla: <http://www2.siba.fi/akustiikka/?id=12&la=fi>

Koivumkäi Ari 2006. Akustiikan perusteet . Äänipää (www).

Saatavilla: http://www.aanipaa.tamk.fi/aku_1.htm

Korpinen Pertti, Koivumäki Ari 2006. Psykoakustiikka. Äänipää (www)

Saatavilla: http://www.aanipaa.tamk.fi/psyko_1.htm

Laaksonen Jukka 2013. Äänityön kivijalka 2. painos Keuru. Otavan Kirjapaino Oy (55,129)

Nurminen Antti 2012. Red Hot Guitar Riffs. Helsinki. Metropolia

Orig. Spicer, Mark 2004. (Ac)cumulative form in Pop-Rock Music. Twentieth Century Music vuosikerta 1 numero 1 sivut 29-64. Cambridge, Englanti: Cambridge University Press

Senior, Mike 2000. Reverb 2000. Verkkojulkaisu

Saatavilla: <http://www.soundonsound.com/sos/may00/articles/reverb.htm>

Spiik Karl-Magnus 2005. Esimiestaidot ja motivaatio luovat yrityksen menestyksen. Kauppalehti Joulukuu

Saatavilla : <http://www.spiik.fi/wp/?p=389>

Walker, Martin 2004 Choosing A PC Audio Interface: The SOS Guide. Verkkojulkaisu.

Saatavilla: <http://www.soundonsound.com/sos/nov04/articles/pcmusician.htm>

Audiovisuaaliset

Sylvia Massy 2014. Haastattelu Pensado's Place jakso 184

Saatavuus:

<https://www.youtube.com/watch?v=FdjoXRafLfQ&list=PL78B14D548F81C083&index=>

